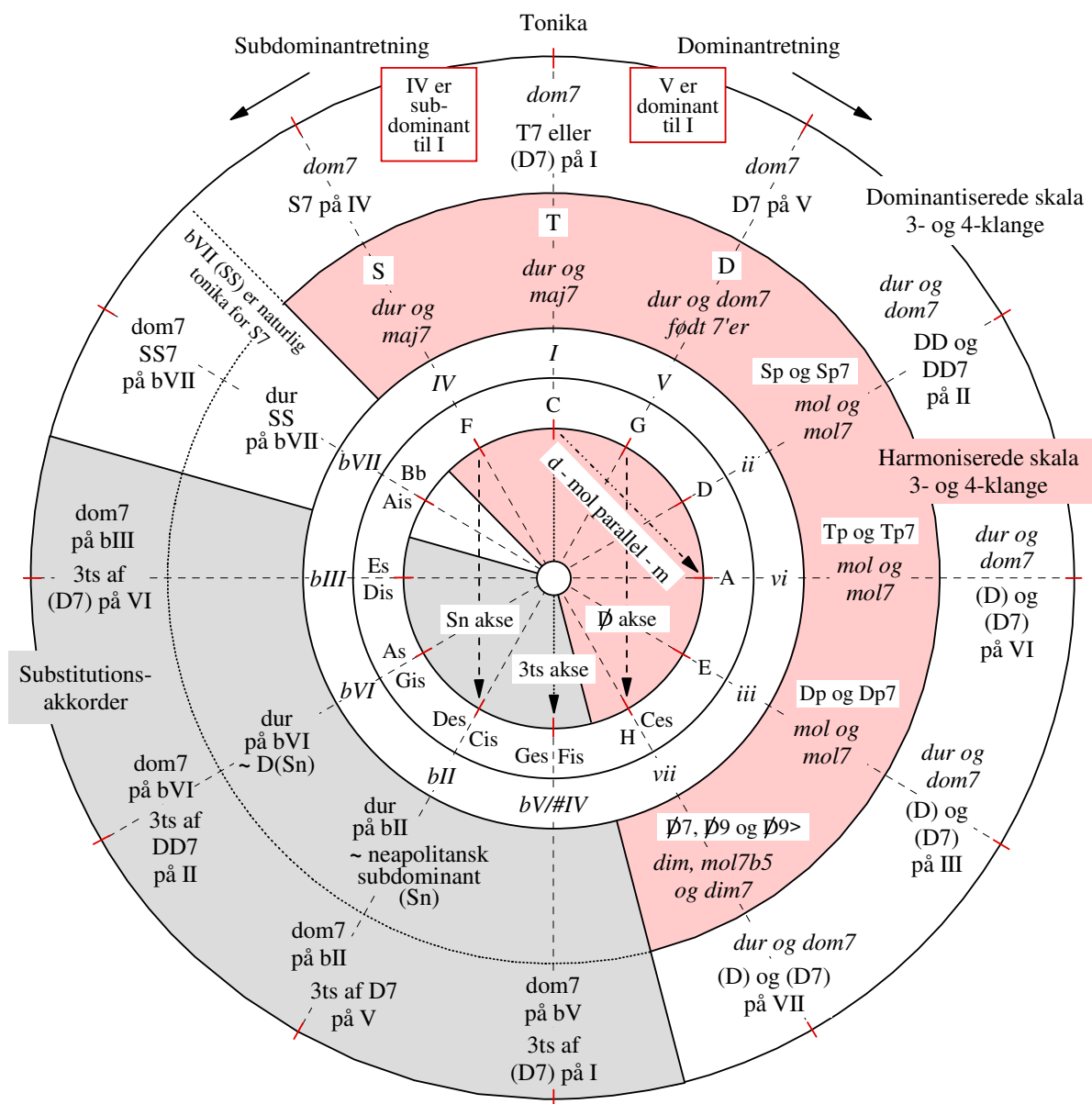

bygget på i flere lag. I det første lag uden på kvintcirkelens trinangivelser vises tre- og firklange i den harmoniserede skala. Det yderste lag sammenfatter domanterne i den dominantiserede skala. De generelle funktionsbetegnelser: D, Tp, (D7), osv. fremgår af figur 151 til 153 i afsnit 25.3.

Dominantseptimakkorderne i hjulets grå felt kan være tritonussubstitutionsakkorder af dominantseptimakkorderne i deres diametrale modstillinger. Enhver diameter er således en 'tritonussubstitutionsakse', der i figuren er benævnt '3ts akse'. Dette gælder alle dominantseptimakkorder.

25.4.1 Det harmoniske hjul i dur

Det harmoniske hjul i dur med C som grundtone.

Figur 155. Det harmoniske hjul i dur. '3ts' betyder tritonussubstitution

Endvidere er akse for den ufuldkomne dominant på trin *vii* indtegnet (Ø med skråstreg), samt

Harmoniske forløb i dur/mol tonal musik

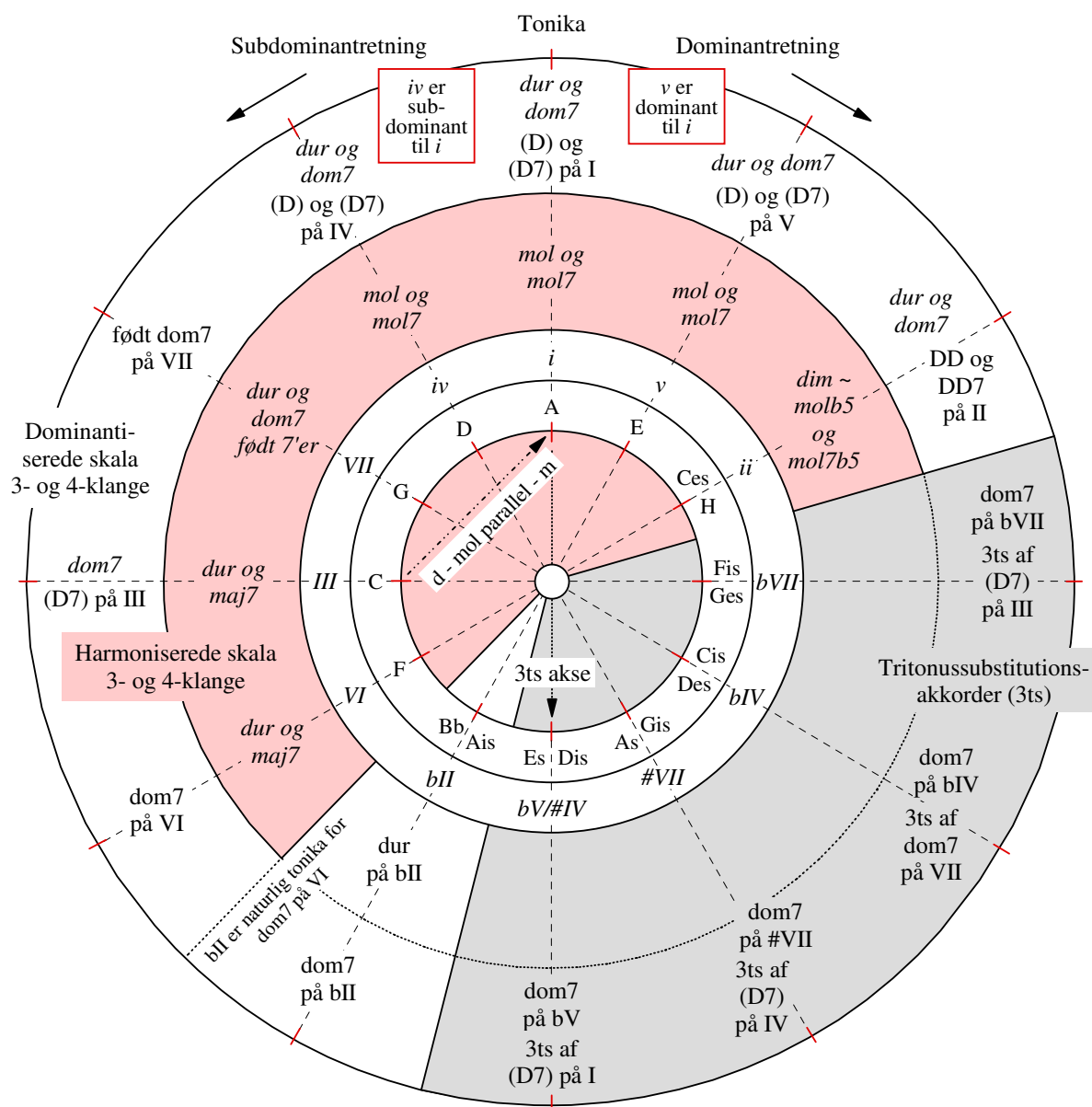
en ud af tre mulige molparallelakser, hvor 'd' betyder dur-enden og 'm' mol-enden. For fuldstændighedens skyld er substitutionsaksen for den neapolitanske subdominant, S_n akse, også indtegnet; substitutionsaksen fra dominanten på trin V til durakkorden på trin bVI er ikke indtegnet. Tilsvarende gælder hjulene i mol.

Hvis man drejer den inderste ring med tonenavne i forhold til resten af figuren, kan man udlede de harmoniske sammenhænge for alle tonearter i musik i dur.

25.4.2 Det harmoniske hjul i mol

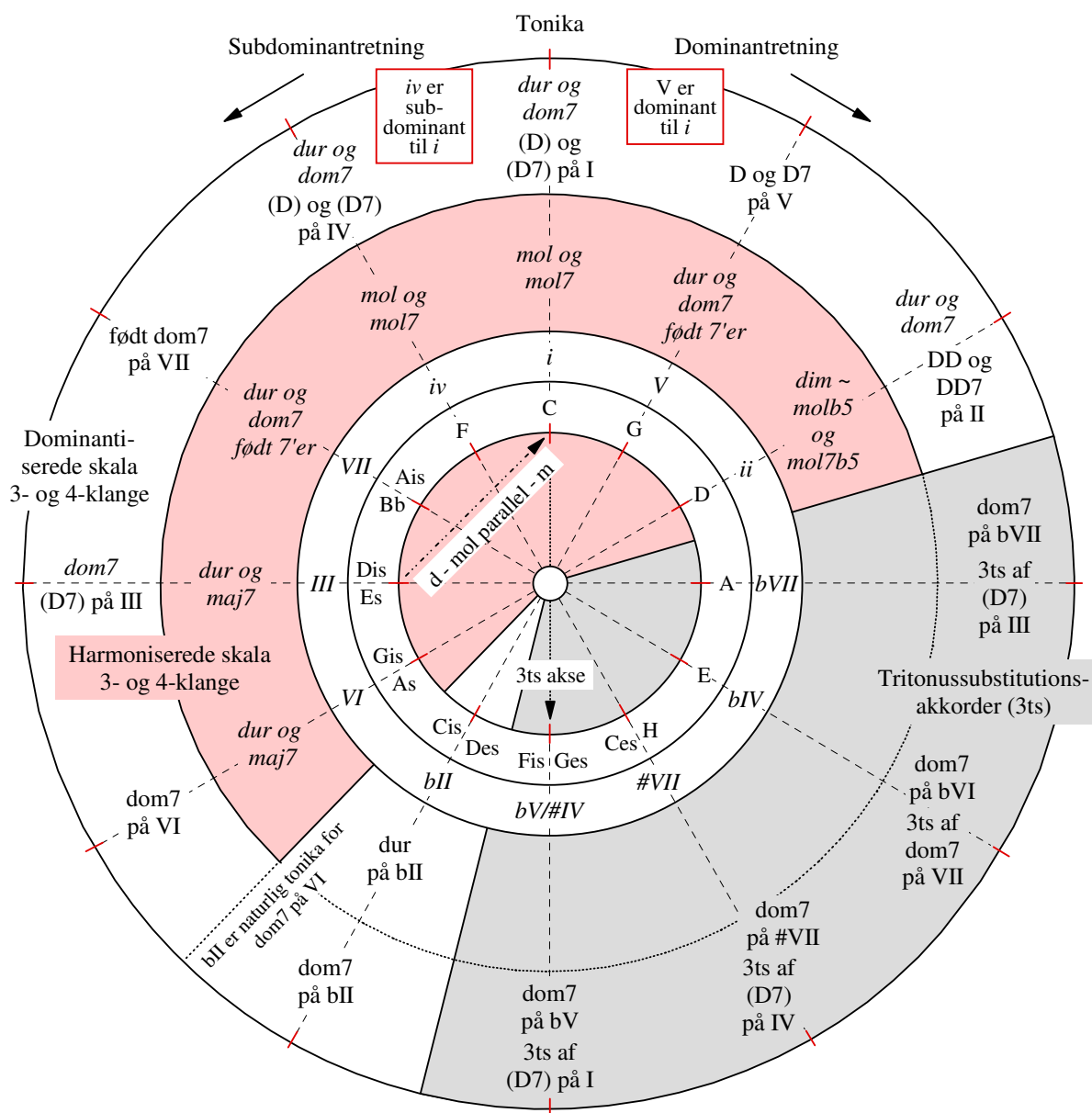
I figur 152 og 153 vises det harmoniske hjul i ren mol og mol med durdominant - med A hhv. C som 'grundtone' på trin *i*.

Trinbetegnelsen #VII (#7) for tonen A_s/G_{is} i A mol (figur 156) hhv. C_{es}/H i C mol (figur 157) skal forstås som reference til durakkorder med den store durseptim G_{is} i A mol og H i C mol som grundtone.

Figur 156. Det harmoniske hjul i ren mol. A er 'grundtone' på trin *i*

De harmoniske hjul i mol er forskellige mht. til dominanten på trin V/v. I ren mol er dominanten en mol og mol7 akkord, og i mol med durdominant er den en dur og dom7 akkord.

Figur 157. Det harmoniske hjul i mol med durdominant. C er 'grundtone' på trin i

25.5 Eksempel på anvendelse af det funktionsharmoniske hjul

I et musikstykke i F dur forekommer der en Db9 akkord. Opgaven er at finde Db9 akkordens funktion i tonika tonearten F dur.

Første del af opgaven består i at finde Db9 akkordens trin i den harmoniserede F dur skala. F dur skalaens toner på følgende trin er: F på trin 1 - G på 2 - A på 3 - Bb på 4 - C på 5 - D på 6 - E på 7. Db7 akkordens grundtone står således på trin bVI. Kan findes i durhjulet i figur 155 ved at tælle antal trin mod uret fra C til bVI, i alt 4 trin, og derefter det samme antal trin fra F til resultatet: Des/Cis.